

Semantics of Epistemic Modality in English

The article discusses the features of the semantics of epistemic modality in English. Epistemic modality value is based on the speaker's statement of evidence, as well as its relation to existing facts. The author builds his research on comparing the values of verbs with epistemic modality used in sentences, in particular characterized by the value of the modal verbs *must*, *will*, *would*, *should*, *may*, and the importance of the proposals, which do not use modal verbs. It is proved through examples that the proposals without modal verbs, semantically more assertive and persuasive than those which deal with modal verbs. The author seeks to define the semantics of correct epistemological modality and note the important factors that help to distinguish the correct judgments of epistemically modal and non-modal sentences. Modal verbs expressing necessity and possibility are represented respectively as the necessity modal operator and the possibility modal operator and on the semantics of modal symbols help to reveal the connection between words in a sentence. Thanks to deontic modality we can see that the relationship between words in a sentence are based on rules and laws, while epistemic modality involves the perception of information, as evidenced by the known fact.

Key words: semantics, epistemological modality, deontic (root) modality, contextual, the necessity modal operator, the possibility modal operator.

УДК 811.112.2'373.47

В. А. Тесля

ФУНКЦІЇ ВИГУКІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ЕМОТИВНО НАСИЧЕНОМУ КОНТЕКСТІ

У статті досліджено функції вигуків сучасної німецької мови в емотивно насиченому контексті. Актуальність роботи зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасної лінгвістики на вивчення взаємозв'язків мови з емоційною сферою людини, лексичних засобів передавання емоційних станів мовця та закономірностей функціонування цих лексичних одиниць (вигуків) у контексті.

Вигуки – мовні одиниці, основною функцією яких є вираження широкого спектра емоцій, почуттів, бажань та волевиявлень конкретної людини або групи людей. Досліджувані мовні одиниці містять інформацію про ставлення людини до предметів, явищ, подій навколишньої дійсності. Специфіка вживання вигуків у різних сферах залежить від стосунків комунікантів та мети спілкування. Крім інформування про свої почуття, емоції та бажання, мовець впливає на емоційний стан співрозмовника.

У роботі виявлено, що у мовленні, зокрема емотивно насиченому контексті, вигуки виконують оцінну, підсилювальну, сигнальну та спонукальну функції.

Ключові слова: вигуки, функції вигуків, емотивно насичений контекст, емоції, емотивне значення, паралінгвістичні засоби.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі лінгвістичних пошуків вигуки інтерпретують з урахуванням їхньої здатності вказувати на ментальний стан або дію мовця (А. Вежбицька), а також трактують як «найінтимніші» лексичні одиниці (Duden), що виражають певні емоції, почуття або передають вольові спонукання відповідно до мовної системи (Ю. С. Маслов), знаходяться під постійним контролем свідомості та є зрозумілими для слухача, який не перебуває в стані емоційного збудження (Л. І. Мацько).

Визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми. Залучення функціонального аспекту для дослідження вигуків пов'язане з нагальною потребою визначити відображення закономірностей функціонування цих лексичних одиниць у художніх текстах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Новітні досягнення в галузях таких наук, як семантика, прагматика, лінгвокультурологія дають змогу по-новому проаналізувати проблему вигуків, оскільки з позиції лінгвопрагматики вигуки досліджували переважно на

матеріалі російської та англійської мов (О. С. Николаева), а також німецької мови, зокрема розмовного мовлення (Т. В. Пахолкова).

Мета статті – виявити особливості функціонування вигуків сучасної німецької мови в емотивно насиченому контексті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зрозуміти емотивне значення слова легше, коли відомо, які почуття та емоції виражено через сміх, плач, зітхання і з якою метою. Сміх, наприклад, сигналізує про радість, веселий настрій; плач – про горе. Однак сміх, плач, зітхання не є частинами мови, вони не мають емотивного значення. Вигуки, пов'язані із цими почуттями й емоціями, є частиною мови і мають емотивне значення [5, с. 129]. Функції вигуків та емоцій схожі, оскільки, проаналізувавши відібраний текстовий матеріал, підтверджено точку зору, висловлену Н. В. Поліщук, що емоціям завжди відповідає емоційно насичений контекст [4].

Відомі такі функції вигуків:

- оцінна (відповідність / невідповідність певної ситуації, події потребам мовця);
- підсилювальна (звертає увагу співрозмовника на сказане, указує на його настрій);
- сигнальна (пов'язана з необхідністю задоволення фізичних потреб або потребою захищатися) – сигнальний аспект важливої для життя взаємодії людини з іншими людьми починається з його емоційних виявів;
- спонукальна (полягає у вираженні бажання, побажання, прохання, вимоги мовця, спонуканні співрозмовника до здійснення або припинення певної дії) [1].

Проте ці функції можуть переплітатися й важко визначити одну конкретну. Тому доречним було б вказати на їхню єдність. Розглянемо окремі, найважливіші, на нашу думку, функції вигуків.

Оцінна функція вигуків. Однією з основних функцій вигуків є їхня здатність до емотивної оцінки подій, ситуацій, об'єктів цікавих мовцю. Емоційна експресія відіграє важливу роль у процесі комунікації [2, с. 130]. Вигуки можуть відображати різне ставлення мовця до предмета або явища навколишнього світу. Вигуки, здебільшого емотивні, виражають різні емоції (здивування, тріумф, захоплення, розуміння, роздратування, лють).

Власне емоційні реакції, які передаються за допомогою вигуків, можуть бути позитивними, негативними, амбівалентними або невизначеними, однак негативні емоції і почуття відіграють більш важливу роль в організації діяльності людини, аніж інші емоційні стани. Негативні емоції сигнализують про небезпеку, позитивні – про розв'язання проблеми, амбівалентні інформують про емоцію, а також про причину її виникнення (подію, ситуацію) [3, с. 15]. Невизначені емоції відображають неоднозначність ставлення до об'єкта, події, явища тощо. Такі емоції є короткочасними і переходять або до класу позитивних, або до класу негативних емоцій. Об'єктом оцінки може бути конкретна особа, ситуація чи подія. Критерій оцінки зазвичай іде після вигуку: *Ach, schrecklicher Tag. Konnte fast nichts tun* (4, с. 12). Іноді оцінці передують критерій оцінювання: *Habt ihr gesehen! Habt ihr gesehen! Ich habe ihr gerufen und sofort hat er mich gesucht! Oh, mein Kleiner* (3, с. 103).

Услід за Н. В. Поліщук, розглянемо ситуативний контекст, що відповідає такому типу емоціогенних ситуацій, як універсально-критичні ситуації. Найсуттєвішими параметрами цього типу є новизна, незвичність, раптовість, екстремальність та фатальність [4, с. 101].

Зазначений вище ситуативний контекст складається з таких специфічних умов: неможливість адекватної поведінки, конфліктність ситуації, непередбачене розгортання подій [4, с. 101]: *«Ach, du gottloses Kind», rief die Zauberin, «was muss ich von dir hören, ich dachte, ich hätte dich von aller Welt geschieden und du hast mich doch betrogen!»* (1, с. 67). Лють чаклунки в прикладі викликана непередбаченим розгортанням подій – зустріччю Рапунзель, яку вона ховала від людей у високій вежі, з принцем.

Залежно від того, хоче комунікант передати свої емоції чи вплинути на співрозмовника, контекст поділяють на: емоційне вираження та емоційний вплив, наприклад: *Ach, rief sie erschrocken, «ich bin betrogen, ich bin entführt und in die Gewalt eines Kaufmanns geraten; lieber wollt ich sterben!»* (1, с. 40).

Вербальне вираження емоцій, почуттів і бажань зазвичай супроводжується невербальним. Зовнішні індикатори емоцій – це фізіологічні зміни, зміна моторно-м'язевих реакцій, міміка та жести, особливості мовленнєвої діяльності. Опис міміки, жестів, фізіологічних змін використовують у емоційно насиченому контексті з метою надання йому образності: «*Ach*», *sagte sie und lächelte ironisch* (6, с. 77).

Зазначені паралінгвістичні засоби можна поділити на комунікативно значущі та безінтенціональні (спонтанні) реакції. Контекст не виражає всіх параметрів ситуації, оскільки мовленню суб'єкта в стані високої емоційної напруги притаманні такі особливості: труднощі при доборі потрібних слів, невиправданий повтор окремих звуків, слів, словосполучень, зниження словникової різноманітності, вибір слів із чітким негативним або позитивним значенням. При описі афекту мовленнєвими засобами зображуються фізіологічні зміни: стан заціпеніння, тремтіння тощо, наприклад: «*Ich... äh... ihr wollt jetzt sicher den Umhang haben*», *stotterte er* (8, с. 48).

Іноді вигуки, які використовують для вираження негативних емоцій і почуттів, можуть виражати позитивні емоції, на що вказує контекст, наприклад: «*Donnerwetter!*», *lobte Andresen mehrdeutig*. «*Wenn Sie über Nacht bleiben, Hansen, gehen Sie in eins meiner Hotels, das Solitüde, würde ich vorschlagen, und lassen die Rechnungen an mich schicken*» (5, с. 236).

Підсилювальна функція. Вигуки виконують підсилювальну функцію в тому разі, коли емоційний зміст висловлення передано за допомогою інших мовних одиниць. Зазвичай у такому контексті вигуки лише підкреслюють виражене:

Glauben Sie mir, man kann wirklich nich mehr machen, als reden! Und unsere schmutzige Konkurrenz aus Tarnopol soll auf der Stelle der Schlag treffen! Auch lieber heute als morgen erst, uff! (3, с. 54). Найвиразніше функція підсилення проявляється при повторі вигуків, які вказують на емоційність мовця: «*O, wie schön!...O, du grundgütiger Himmel, wie teufelsmäßig schön!... Etwas schöneres kann man sich nicht denken und gibt es nicht!*» (2, с. 224). Повторювані вигуки підкреслюють у наведеному прикладі захоплення героя.

Спонукальна функція. Спонукальну функцію виконують здебільшого волітивні вигуки, які можуть бути спрямованими на тварин або людей. Волітиви, спрямовані на людей, указують на їхні стосунки.

Спонукальна функція, виражена волітивними вигуками зі значенням наказу, попередження, застереження, має здебільшого негативне забарвлення: «*Still!*» *Rief der Bleiche Kapitän und sah zörnend im Kreise herum* (L. Frank, 31). У наведеному прикладі вигук має негативну конотацію і передає вимогу капітана, яку потрібно негайно виконати. Спонукальна функція, виражена вигуками зі значенням пропозиції, прохання, має позитивне забарвлення: «*Ich bin gleich wieder da...*» «*Geh mit*», *sagte er zum König der Luft*. «*Hm!*» (роздум). «*Der frisst dich doch nicht!*». «*Also hopp. Also wenn du meinst*» (L. Frank, 57). Вигук *hopp!* виражає згоду й спонукання до дії.

Іноді волітивні вигуки не вимагають ніякої дії, їх уживають із метою привернути увагу співрозмовника до важливої події, обставини тощо: «*Heißt sie nicht Tatjana? Nein, das war es nicht, und auch nicht Natascha. Natascha Chauchat? Nein, so habe ich es nicht gehört. Halt ich habe es! Awdotia heißt sie*» (7, с. 196). Вигук *halt!* передає не вимогу зупинитися, а радість людини.

Сигнальна функція. Вигуки сигналізують про настрій мовця, про ступінь близькості між співрозмовниками, ставлення до конкретного об'єкта, предмета, ситуації (інтерес, байдужість, симпатія).

Висновки. Емоційно насичений контекст указує на те, що вигуки, як і емоції, виконують оцінну, підсилювальну, сигнальну та спонукальну функції. Вербальне вираження емоцій, почуттів і бажань зазвичай супроводжують і невербальні засоби. Вживання тих чи тих вигуків у сучасній художній літературі визначається епохою, емоційністю автора, характером персонажів, яких він змальовує.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в дослідженні гендерних особливостей вживання вигуків у сучасному німецькому мовленні, а також порівняння й зіставлення вигуків різних мов.

Список використаної літератури

1. Вилюнас В. К. Функции эмоций [Электронный ресурс] / Витис Казиса Вилюнас. □ Режим доступа : <http://www.psychology-online.net>.
2. Изард К. Эмоции человека / Кэррол Изард. □ М. : Изд-во Москов. ун-та, 1980. □ 440 с.
3. Лук А. Н. Эмоции и чувства / Александр Наумович Лук. □ М. : Знание, 1972. □ 80 с.
4. Полищук Н. В. Номинативный статус междометных фразеологических единиц современного английского языка и особенности их контекстуального употребления : дисс. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Полищук Нина Васильевна. □ М., 1988. □ 207 с.
5. Стивенсон Ч. Некоторые прагматические аспекты значения / Ч. Стивенсон // Новое в зарубежной лингвистике : [сб. / сост. и вступ. ст. Н. Д. Арутюновой и Е. В. Падучевой]. □ М. : Прогресс, 1985. □ Вып. 16 □ С. 129□154.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Brüder Grimm. Kinder und Hausmärchen / Brüder Grimm. □ Berlin und Weimar : Aufbau-Verlag, 1977. □ 787 s.
2. Ebner-Eschenbach Marrie von. Meistererzählungen / Marrie von Ebner-Eschenbach. □ [hrsg. von Albert Bettex]. □ [6. Auflag]. □ Z. : Manesse, 1990. □ 473 s.
3. Katz H. W. Die Fischmanns / Henri William Katz. □ Münch. : List Taschenbuch Verlag, 2000. □ 264 s.
4. Koch R. Paare / Roland Koch. □ Köln : Verlag Kiepenheuer and Witsch, 2000. □ 345 s.
5. Köster-Lösche Kari. Mit der Flut kommt der Tod / Kari Köster-Lösche. □ Münch. : Knauer Taschenbuch Verlag, 2006. □ 398 s.
6. Kreslehner Gabi. Charlottes Traum / Gabi Kreslehner. □ Weinheim, Basel : Beltz & Gelberg, 2009. □ 117 s.
7. Mann Th. Der Zauberberg / Thomas Mann. □ B. : C. Bange Verlag, 1981. □ 1067 s.
8. Sommer-Bodenburg A. Der kleine Vampir und die große Liebe / Angela Sommer-Bodenburg. □ B. : Rowohlt Taschenbuch Verlag, 1985. □ 118 s.

Одержано редакцією 19.10.13

Прийнято до публікації 14.12.13

В. А. Тесля

Функции междометий современного немецкого языка в эмотивно насыщенном контексте

В статье сделана попытка исследовать функции междометий современного немецкого языка в эмотивно насыщенном контексте. Актуальность работы обусловлена антропоцентрической направленностью современной лингвистики на изучение взаимосвязи языка с эмоциональной сферой человека, лексических средств передачи эмоций и чувств говорящего, а также закономерностей функционирования этих лексических единиц в контексте.

Целью исследования является определение особенностей функционирования междометий в эмотивно насыщенном контексте.

В работе установлено, что в речи, в частности, эмотивно насыщенном контексте, основными функциями междометий являются оценочная, усилительная, сигнальная и побудительная.

Перспективы дальнейших исследований заключаются в изучении гендерных особенностей употребления междометий в современной немецкой речи, а также сравнении и сопоставлении междометий разных языков.

Ключевые слова: междометия, функции междометий, эмотивно насыщенный контекст, эмоции, эмотивное значение, паралингвистические средства.

V. A. Teslya

Functions of Interjections in the emotionally charged context in the Modern German Language

This thesis focuses on the research of functions of interjections in the emotionally charged context.

In this article has been made a try to investigate the interjections' functions in the modern german language in the emotionally coloured context.

The actuality of this work is supposed by the antropocentral direction of modern linguistics for learning of language's interconnections with emotional sphere of a person, lexical means of transferring the emotional state of a speaker and the laws of functuality of these lexical units (interjections) in the context.

The purpose of this article is to find out the specialities of interjections' functionality in the modern german language in the emotionally coloured context.

Interjections are language's units, the main function of them is the expression of the general spectrum of emotions, feelings, wishes and will-showing of a concrete person or a group of persons. The investigated language's units have some information about the relate of a person towards subjects, phenomena, events of surrounding reality. The specifics of using the interjections in different spheres depends on communicators' relations and the purpose of communication. Besides the information about his feelings, emotions and wishes, the speaker takes influence upon the emotional state of the interlocutor.

In this work was found out, that in the speech, namely in the emotionally coloured context, the interjections carry out the denoting, intensifying, signal and incentive functions.

The perspectives of the future investigations we shall see in the observing of gender peculiarities of interjections' using in the modern german language and also in comparing and comparison of interjections in different languages.

Key words: *interjections, interjections' functions, the emotionally coloured context, emotions, the emotional meaning, paralinguistics means.*

УДК 811.161

Л. А. Білоконенко

МОРФОЛОГІЧНІ МАРКЕРИ МОВНОГО КОНФЛІКТУ

Стаття присвячена опису морфологічних маркерів мовного конфлікту, який розглядається як особливий тип спілкування, де засобами мови репрезентрозбіжність поглядів, цілей, позицій сторін конфлікту. Проаналізовано морфологічні засоби, що визначають конфронтаційні мовні тактики осіб. До таких засобів автор зараховує вживання займенників він, вона, воно стосовно особи, яка присутня при розмові; займенників цей (ця, це, ці), той (та, те, ті), які передають зневагу, презирство, образу, іронію та ін. до опонента; займенників такий (така, таке, такі), які спонукають до «уточнення» ознак опонента, підданих критиці; займенників всякий (всяка, всяке, всякі) та сам (сама, саме, самі), що можуть бути компонентами образливих висловів; займенника ти замість ви та немотивований перехід з ви на ти. А також категоричного імперативу, як ознаки грубого ставлення до співрозмовника; конструкцій із кон'юнктивом, що мають фамільярне та невічливе значення; спонукальних і заперечних часток; якісних прикметників і атрибутивних прислівників, які можуть указувати на інтенсивність певної ознаки особистісних якостей опонента, характеризувати його дії, мовлення.

Ключові слова: *мовний конфлікт, мовний маркер, морфологія, займенник, дієслово, прикметник, прислівник, частка.*

Постановка проблеми. Конфлікт є специфічним способом взаємодії між людьми і зумовлений протиріччями. Для його виникнення необхідно, щоб між учасниками відбувалася комунікативна взаємодія, тобто особи висловлювали свою позицію та бачення цієї ситуації і своє ставлення до опонента резервами мови. Мовний конфлікт – це особливий тип спілкування, у якому резервами мови репрезентовані відмінності в поглядах, цілях, позиціях сторін конфлікту; зафіксовані розбіжності в комунікативних цілях і комунікативних ролях адресанта й адресата. У міжособистісній взаємодії наявні такі мовні структури, які сигналізують про конфліктні цілі й інтенції мовців, про зіткнення їхніх стратегічних тактичних завдань. Найбільш переконливими «сигналами» конфлікту є мовні маркери, оскільки для мови характерні властивості, що провокують неоднозначну інтерпретацію смислів, переданих цими знаками, виникнення різних непорозумінь. До них належать лексичні, фразеологічні та граматичні маркери, знання про які може гармонізувати спілкування осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях мовного конфлікту к. ХХ □ поч. ХХІ ст. поєднуються різні поняття, тенденції, напрями, підходи та теорії. Сучасні концепції розгляду мовного конфлікту враховують роботи вчених, чий підхід до мовної взаємодії